

**CỘNG HOÀ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
ĐỘC LẬP – TỰ DO – HẠNH PHÚC**

-----*****-----

**BÁO CÁO TỔNG KẾT
ĐỀ TÀI KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ CẤP BỘ**

ĐỀ TÀI:

**NHẬN DIỆN NHỮNG ĐẶC ĐIỂM CƠ BẢN
CỦA VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC PHƯƠNG ĐÔNG**

MÃ SỐ: B2009-03-55

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI:

PGS.TSKH.KTS. NGUYỄN VĂN ĐÌNH

HÀ NỘI, 8.2011

-----*****-----

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC XÂY DỰNG

-----*****-----

BÁO CÁO TỔNG KẾT
ĐỀ TÀI KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ CẤP BỘ

TÊN ĐỀ TÀI:
NHẬN DIỆN NHỮNG ĐẶC ĐIỂM CƠ BẢN
CỦA VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC PHƯƠNG ĐÔNG

Mã số: B2009-03-55

Xác nhận của cơ quan chủ trì đề tài

Chủ nhiệm đề tài

Nguyễn Văn Đĩnh

Hà Nội, tháng 8.2011

-----*****-----

DANH SÁCH NHỮNG THÀNH VIÊN THAM GIA

TÊN ĐỀ TÀI:

***“NHẬN DIỆN NHỮNG ĐẶC ĐIỂM CƠ BẢN
CỦA VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC PHƯƠNG ĐÔNG”***

MÃ SỐ: B2009-03-55

PGS.KTS. Đặng Thái Hoàng

(BM Lý thuyết và Lịch sử Kiến trúc, khoa kiến trúc - Quy hoạch, ĐHXD)

NCS.KTS. Trương Ngọc Lân

(BM Lý thuyết và Lịch sử Kiến trúc, khoa kiến trúc - Quy hoạch, ĐHXD)

NCS.KTS. Đỗ Trọng Chung

(BM Lý thuyết và Lịch sử Kiến trúc, khoa kiến trúc - Quy hoạch, ĐHXD)

Ths.KTS. Nguyễn Hồng Hương

(BM Lý thuyết và Lịch sử Kiến trúc, khoa kiến trúc - Quy hoạch, ĐHXD)

Hà Nội, 8.2011

MỤC LỤC		
Chương (mục)	Tên chương (mục)	Trang
Chương 1	VĂN HÓA VÀ KIẾN TRÚC AN ĐỘ	1
1.1	Văn hoá và tư tưởng Ấn Độ	1
1.1.1	<i>Khái lược lịch sử và văn hóa Ấn Độ</i>	1
1.1.2	<i>Tôn giáo và tư tưởng Ấn Độ</i>	4
1.1.3	<i>Văn học và nghệ thuật Ấn Độ</i>	7
1.2	Kiến trúc cổ đại và trung thế kỷ Ấn Độ	9
1.2.1	<i>KT cổ đại Ấn Độ</i>	9
1.2.2	<i>Kiến trúc trung thế kỷ Ấn Độ</i>	11
1.3	Đặc điểm kiến trúc truyền thống Ấn Độ	20
1.3.1	<i>Cộng sinh đa nguyên - đặc chất của VH truyền thống Ấn Độ</i>	20
1.3.2	<i>Cội nguồn của linh cảm - quan niệm và hình thức của kiến trúc Cổ Ấn Độ</i>	21
1.3.3	<i>Ý nghĩa hiện thực của kiến trúc truyền thống Ấn Độ</i>	23
1.4.	Quá trình phát triển và đặc điểm của kiến trúc hiện đại và đương đại Ấn Độ	24
	Kết luận chương 1	28
Chương 2	VĂN HÓA VÀ KIẾN TRÚC TRUNG QUỐC	29
2.1	Nền văn hoá Trung Quốc	29
2.2.	Nhập môn về kiến trúc cổ đại Trung Quốc	40
2.3	Loại hình KT truyền thống TQ và các tác phẩm tiêu biểu	42
2.4	Kiến trúc Bắc Kinh	49
2.5	Đô thị và kiến trúc Thượng Hải	54
2.6	Đô thị và kiến trúc Quảng Châu	57
2.7	Kiến trúc Hồng Kông	61
2.8	Kiến trúc Macao	64
2.9	Tổng quan về kiến trúc hiện đại Trung Quốc	69
2.10	Tổng quan về kiến trúc đương đại Trung Quốc	71
	Kết luận chương 2	80
Chương 3	VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC NHẬT BẢN	81
3.1	Nền văn hoá Nhật Bản	81
3.2	Lược khảo quá trình phát triển của kiến trúc Nhật Bản	88
3.3	Kiến trúc truyền thống Nhật Bản ở Kyoto và Nara	92
3.4	Thực tế đô thị và kiến trúc Tokyo	99
3.5	Kiến trúc đương đại Osaka	110
3.6	Các kiến trúc sư hiện đại và đương đại Nhật Bản	116
	Kết luận chương 3	130

Chương 4	VĂN HÓA VÀ KIẾN TRÚC ĐÔNG NAM Á	131
4.1	Khái quát về Lịch sử và Văn hoá Đông Nam Á	131
4.2	Con đường hiện tại của KT Đông Nam Á	136
4.3	Kiến trúc sinh thái và những tiếp cận của Ken Yeang	143
4.4	William Lim – gương mặt tiêu biểu của kiến trúc Singapore và Đông Nam Á	148
	Kết luận chương 4	151
Chương 5	VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC VIỆT NAM	152
5.1	Một số vấn đề về văn hoá Việt Nam	152
5.2	Nhìn lại quá trình phát triển của nền kiến trúc Việt Nam lâu đời và phong phú (một số vấn đề về phân kỳ lịch sử và phân loại học trong kiến trúc Việt Nam)	155
<i>5.2.1</i>	<i>KT thời kỳ dựng nước và giữ nước</i>	<i>155</i>
<i>5.2.2</i>	<i>Kiến trúc thời kỳ đấu tranh giải phóng dân tộc xây dựng và bảo vệ quốc gia phong kiến độc lập</i>	<i>159</i>
5.3	Một số công trình KT tiêu biểu của Hà Nội và vùng phụ cận	168
5.4	Kiến trúc cung đình và những lăng mộ ở Huế	180
5.5	Kiến trúc Hội An và Mỹ Sơn	183
5.6	Tư tưởng và tác phẩm của các KTSVN thế hệ thứ nhất	192
5.8	Ba trăm năm kiến trúc Sài Gòn – thành phố Hồ Chí Minh	197
5.9	Nhận xét chung về nền kiến trúc đương đại Việt Nam	205
<i>5.9.1</i>	<i>Một số xu hướng tìm tòi sáng tạo chính</i>	<i>205</i>
<i>5.9.2</i>	<i>Những yếu kém và trở ngại cần khắc phục</i>	<i>206</i>
	Kết luận chương 5	209
C	KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ CHUNG	210
D	TÀI LIỆU THAM KHẢO	211
E	PHỤ LỤC (sách và báo, minh chứng về hướng dẫn CH)	
F	BẢN SAO THUYẾT MINH ĐT ĐÃ ĐƯỢC PHÊ DUYỆT	

DANH MỤC HÌNH VÀ BẢNG BIỂU		
Chương (hình, bảng)	Tên chương, hình và bảng biểu	Trang
Chương 1	VĂN HÓA VÀ KIẾN TRÚC ẤN ĐỘ	1
Hình 1.1	Hình 1.1. Cửa bắc của Stupa ở Sanchi	11
Hình 1.2	Ví dụ về kiến trúc tạc đá Ấn Độ	11
Hình 1.3	Đền thờ đạo Hindu ở Bhuvaneshwar, miền Đông Bắc (TK.VI-XI)	12
Hình 1.4	Tháp Kutab Minar trong đền Thanh trấn “sức mạnh của Hồi Giáo” ở Delhi, TK.XII	12
Hình 1.5	Stupa ở Sanchi	14
Hình 1.6	Mặt bằng, mặt cắt và chi tiết Chánh điện (Chaitya) ở Karli	14
Hình 1.7	Đền thờ Khandarya Mahadeva ở Khajuraho, bang Madya (khoảng năm 1000.SCN)	16
Hình 1.8	Lăng Taj Mahal ở Agra	20
Hình 1.9	Đền lớn ở Mađunrai (đền Meenakshi Amman), TK.XVII	20
Hình 1.10	Ví dụ về kiến trúc hồ nước (Hồ nước dùng cho giặt, rửa ở trong TP)	23
Hình 1.11	Galery nghệ thuật Husain Gafa ở Ahmedabad, 1995 (KTS: B.V. Doshi)	24
Hình 1.12	QH Chandigard thủ phủ nổi tiếng mới của bang Punjab (KTS. L. Corbusier)	25
Hình 1.13	Học viện quản lý Ấn Độ ở Ahmedabad (KTS. Louis Kahn)	26
Chương 2	VĂN HÓA VÀ KIẾN TRÚC TRUNG QUỐC	29
Bảng 2.1	Những niên đại chính của xã hội nô lệ Trung Quốc	30
Bảng 2.2	Bốn giai đoạn của xã hội phong kiến Trung Quốc	30
Hình 2.1	Quần thể Cố cung (Tử Cấm Thành) Bắc Kinh, Trung Quốc	44
Hình 2.2	Thiên Đàn ở Bắc Kinh, Trung Quốc	45
Hình 2.3	Một số hình ảnh về kiến trúc viên lâm ở Tô Châu	48
Hình 2.4	Di Hoà Viên ở Bắc Kinh, Trung Quốc	53
Hình 2.5	Vạn Lý Trường Thành, ở Bắc Kinh, Trung Quốc	53
Hình 2.6	Tháp vô truyền truyền hình và tháp Kim Mậu ở Thượng Hải, Trung Quốc	56

Hình 2.7	Trung tâm thành phố Quảng Châu, Trung Quốc	60
Hình 2.8	Trung tâm tài chính, Hồng Kông	63
Hình 2.9	Tháp Macao và toàn cảnh của Macao	66
Hình 2.10	Quảng trường Toà thị chính Macao (Senado Square)	67
Hình 2.11	Sân bay quốc tế ở Bắc Kinh, Trung Quốc	73
Hình 2.12	Trung tâm biểu diễn nghệ thuật quốc gia ở Bắc kinh, TQ	74
Hình 2.13	Trung tâm thể thao dưới nước quốc gia ở Bắc Kinh, TQ	74
Hình 2.14	Sân vận động quốc gia Bắc Kinh - “Sân vận động Tổ chim”	75
Hình 2.15	Đài truyền hình trung ương Trung Quốc CCTV	76
Hình 2.16	Bắc Kinh Digital	78
Chương 3	VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC NHẬT BẢN	81
Bảng 3.1	Biên niên sử kiến trúc Nhật Bản	91
Hình 3.1	Cung điện Hoàng gia Kyoto	92
Hình 3.2	Ly cung Katsura ở Kyoto	94
Hình 3.3	Quần thể chùa Kiyomizudera ở Kyoto	95
Hình 3.4	Chùa Vàng (Kinkaku-ji) ở Kyoto	96
Hình 3.5	Quần thể chùa Horyūji (Pháp Long tự) ở Nara	97
Hình 3.6	Quần thể chùa Yakushiji (Lạc Sư Tự) ở Nara	97
Hình 3.7	Quần thể chùa Todaiji (Đông Đại Tự) ở Nara	98
Hình 3.8	Quần thể chùa Toshodaiji (Đường Chiêu Đế tự) ở Nara	99
Hình 3.9	Toà thị chính mới Tokyo ở Shinjuku	101
Hình 3.10	Trụ sở tập đoàn thông tấn Fuji-sankei ở khu vực Wangan của Tokyo	101
Hình 3.11	Quần thể KT các nhà chọc trời ở khu vực Shinjuku của Thủ đô Tokyo, Nhật Bản	102
Hình 3.12	Trung tâm hội nghị quốc tế Tokyo (Frum quốc tế Tokyo)	103
Hình 3.13	Cung TDTT Tokyo (Tokyo Metropolitan Gymnasium)	104
Hình 3.14	Các công trình của Kenzo Tange ở Tokyo, Nhật Bản	104
Hình 3.15a	Khách sạn Hoàng Tử Akasaka (KTS Kenzo Tange)	105
Hình 3.15b	Khách sạn Hoàng Tử Roppongi (KTS Kisho Kurokawa)	105
Hình 3.16	Toà nhà Spiral (KTS. F. Maki)	108
Bảng 3.2	Ghi chú về các công trình kiến trúc đương đại của Tokyo	110
Hình 3.17	Sân bay quốc tế Kansai ở Osaka, Nhật Bản	112

Hình 3.18	Toà nhà siêu cao tầng Umeda Sky Building	113
Hình 3.19a	Bảo tàng Suntory	115
Hình 3.19b	Raika Headquarters Building	115
Hình 3.20a	Nhà hát Quốc gia Bunraku Osaka	116
Hình 3.20b	Nhà tháp kính Kirin Plaza Osaka	116
Hình 3.21	Nhà thờ ánh sáng ở Ibaraki	122
Hình 3.22	Ví dụ về một số CT chứng minh cho luận điểm về một mối quan hệ giữa KT và gió của KTS Toyo Ito	125
Chương 4	VĂN HÓA VÀ KIẾN TRÚC ĐÔNG NAM Á	131
Hình 4.1a	Angkor Vat	137
Hình 4.1b	Angkor Thom Bayon	137
Hình 4.2a	Vat Phra Keo (chùa Ngọc)	138
Hình 4.2b	Hoàng cung Bangkok	138
Hình 4.3	Một vài hình ảnh KT đặc trưng của một số nước ĐNA	143
Hình 4.4	Một số công trình tiêu biểu của KTS Ken Yeang	146
Hình 4.5	Một số hình ảnh của KT Singapore	148
Chương 5	VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC VIỆT NAM	152
Bảng 5.1	Những thời kỳ và các sự kiện cốt yếu của thời đại lớn đầu tiên trong LS nước ta	155
Hình 5.1	Thành Cổ Loa	159
Bảng 5.2	Phân kỳ lịch sử kiến trúc Việt Nam từ TK.I – TK.IX	159
Bảng 5.3	Phân kỳ lịch sử KT Việt Nam từ TK. X – giữa TK. XIX	160
Hình 5.2	Thành Thăng Long	161
Hình 5.3	Một số công trình kiến trúc cổ thời Lý của Việt Nam	162
Bảng 5.4	Phân loại danh mục và niên đại các CTKT đời nhà Lý	165
Hình 5.4	Một số công trình kiến trúc cổ thời Trần của Việt Nam	166
Bảng 5.5	Danh mục, phân loại và niên đại KT đời Trần và Hồ	167
Bảng 5.6	Danh mục, phân loại và niên đại các CTKT đời Hậu Lê	168
Bảng 5.7	Danh mục, phân loại và niên đại các CTKT ở TK.XVIII – nửa đầu TK.XIX	168
Hình 5.5	Chùa Kim Liên ở phía Bắc hồ Tây, Quảng An, quận Tây Hồ	169
Hình 5.6	Chùa Một Cột	169
Hình 5.7	Chùa Bút Tháp và tháp Báo Nghiêm	170

Hình 5.8	Chùa Tây Phương	171
Hình 5.9	Đình Đình Bảng	172
Hình 5.10	Đình Tây Đằng và đình Chu Quyến	173
Hình 5.11	Nhà hát lớn Hà Nội	173
Hình 5.12	Phủ chủ tịch	174
Hình 5.13	Viện bảo tàng lịch sử	175
Hình 5.14	Viện Pasteur ở Hà Nội	175
Hình 5.15	Giới thiệu một vài biệt thự kiểu “Pháp” ở Hà Nội với các phong cách khác nhau	179
Hình 5.16	Cung điện Huế	180
Hình 5.17	Những lăng tiêu biểu của các vua triều Nguyễn	182
Hình 5.18	Giới thiệu một vài hình ảnh KT đặc trưng của phố cổ Hội An	186
Hình 5.19	Vị trí phân bố của các tháp Chăm	191
Hình 5.20	Giới thiệu một số hình ảnh của KT ở thánh địa Mỹ Sơn	192
Hình 5.21	Giới thiệu một số công trình KT do thế hệ KTS thứ I của nước ta thiết kế	195
Hình 5.22	Một số hình ảnh kiến trúc của thành phố Hồ Chí Minh	204

DANH MỤC NHỮNG CHỮ VIẾT TẮT

VIẾT TẮT	VIẾT ĐẦY ĐỦ	VIẾT TẮT	VIẾT ĐẦY ĐỦ
ĂĐ	Ăn Độ	NCLS	Nghiên cứu lịch sử
ĂĐPK	Ăn Độ phong kiến	NCQH	Nghiên cứu quy hoạch
CM	Cách mạng	NCVH	Nghiên cứu văn hoá
CMKT	Cách mạng kiến trúc	NCVHẢĐ	Nghiên cứu văn hoá Ăn Độ
CN	Công nghiệp	NCVHVN	Nghiên cứu văn hoá Việt Nam
CHND	Cộng hòa nhân dân	NN	Nhà nước
CT	Công trình	NNPK	Nhà nước phong kiến
CTKT	Công trình kiến trúc	NNTQ	Nhà nước Trung Quốc
CTKTLS	Công trình kiến trúc lịch sử	NXB	Nhà xuất bản
CTLS	Công trình lịch sử	PG	Phật giáo
CTNC	Công trình nghiên cứu	PGẢĐ	Phật giáo Ăn Độ
CTVH	Công trình văn hoá	PK	Phong kiến
ĐK	Điều khắc	QHĐT	Quy hoạch đô thị
ĐH	Đại học	QHTP	Quy hoạch thành phố
ĐHKHXXH	Đại học khoa học xã hội	SCN	Sau Công nguyên
ĐNA	Đông Nam Á	TDTT	Thể dục – thể thao
ĐT	Đô thị	TG	Thế giới
ĐTTQ	Đô thị Trung Quốc	TGKT	Thế giới kiến trúc
GS	Giáo sư	TH	Triết học
GT	Giao thông	THẢĐ	Triết học Ăn Độ
KCN	Khu công nghiệp	THKT	Triết học kiến trúc
KCNC	Khu công nghệ cao	TK	Thế kỷ
KĐTM	Khu đô thị mới	TCN	Trước Công nguyên
KG	Không gian	TPĐK	Tác phẩm điêu khắc
KGĐT	Không gian đô thị	TPKT	Tác phẩm kiến trúc
KGKT	Không gian kiến trúc	TP	Thành phố
KGTT	Không gian trung tâm	TQ	Trung Quốc
KGXH	Không gian xã hội	TT	Trung tâm
KH	Khoa học	TTNC	Trung tâm nghiên cứu
KHCN	Khoa học công nghệ	TTTP	Trung tâm thành phố
KHKT	Khoa học, kỹ thuật	TTVH	Trung tâm văn hoá
KHXXH	Khoa học xã hội	XH	Trung tâm văn minh
KT	Kiến trúc	XHẢĐ	Xã hội
KTẢĐ	Kiến trúc Ăn Độ	XHPK	Xã hội Ăn Độ

KTCT	Kiến trúc công trình	XHPKTQ	Xã hội phong kiến
KTĐNA	Kiến trúc Đông Nam Á	XHTQ	Xã hội phong kiến Trung Quốc
KTĐT	Kiến trúc đô thị	XHVN	Xã hội Trung Quốc
KTKT	Kiệt tác kiến trúc	XD	Xây dựng
KTPG	Kiến trúc Phật giáo	XDCT	Xây dựng công trình
KTPGÁĐ	Kiến trúc Phật giáo Ấn Độ	XDĐT	Xây dựng đô thị
KTTG	Kiến trúc Tôn giáo	XDNNPK	Xây dựng nhà nước phong kiến
KTTGVN	Kiến trúc Tôn giáo Việt Nam	XDTP	Xây dựng thành phố
KTS	Kiến trúc sư	VH	Văn hóa
KTSÁĐ	Kiến trúc sư Ấn Độ	UB	Ủy ban
KTSĐNA	Kiến trúc sư Đông Nam Á	UIA	Hiệp hội kiến trúc sư thế giới
KTSTQ	Kiến trúc sư Trung Quốc	VHÁĐ	Văn hóa Ấn Độ
KTSVN	Kiến trúc sư Việt Nam	VHĐNA	Văn hóa Đông Nam Á
KTTG	Kiến trúc thế giới	VHĐT	Văn hóa đô thị
KTTP	Kiến trúc thành phố	VHKT	Văn hóa kiến trúc
KTTQ	Kiến trúc Trung Quốc	VHKTÁĐ	Văn hóa kiến trúc Ấn Độ
KTVN	Kiến trúc Việt Nam	VHTG	Văn hóa thế giới
LB	Liên bang	VHTQ	Văn hóa Trung Quốc
LS	Lịch sử	VHXXH	Văn hóa xã hội
LSKT	Lịch sử kiến trúc	VHVN	Văn hóa Việt Nam
LSKTTQ	Lịch sử kiến trúc Trung Quốc	VL	Vật liệu
LSNNPK	Lịch sử nhà nước phong kiến	VLXD	Vật liệu xây dựng
LSTQ	Lịch sử Trung Quốc	VM	Văn minh
LSVH	Lịch sử văn hoá	VMÁĐ	Văn minh Ấn Độ
LSVHÁĐ	Lịch sử văn hoá Ấn Độ	VMĐT	Văn minh đô thị
NC	Nghiên cứu	VMTG	Văn minh thế giới
NCÁĐ	Nghiên cứu Ấn Độ	VMTG	Văn minh Trung Quốc
NCKT	Nghiên cứu kiến trúc	VMVN	Văn minh Việt Nam

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
Đơn vị: Trường ĐHXD
THÔNG TIN KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

1. Thông tin chung:

Tên đề tài:

“Nhận diện những đặc điểm cơ bản của văn hoá và kiến trúc Phương Đông”.

Mã số: B2009 - 03 - 55

Chủ nhiệm: PGS.TSKH.KTS. Nguyễn Văn Đình.

Cơ quan chủ trì: Trường ĐHXD.

Thời gian thực hiện: Hai năm (từ tháng 01.2009 đến tháng 12 năm 2010).

2. Mục tiêu:

Nhận diện những đặc điểm cơ bản của văn hoá và kiến trúc của một số nước thuộc Phương Đông để từ đó đề xuất - soạn thảo chương trình, đề cương và nội dung cho một bộ môn khoa học mới: “Văn hoá và kiến trúc phương Đông”.

3. Tính mới và sáng tạo:

- Lần đầu tiên ở Việt Nam có một đề tài nghiên cứu về: “Nhận diện những đặc điểm cơ bản của văn hoá và kiến trúc Phương Đông” trên quan điểm của quy hoạch và kiến trúc.

- Nhận diện những đặc điểm cơ bản của văn hoá để hiểu về kiến trúc của các nước ở Phương Đông để từ đó rút ra các bài học kinh nghiệm trong tạo lập nền kiến trúc có bản sắc.

- Gọi là “nhận diện những đặc điểm cơ bản của văn hoá và kiến trúc Phương Đông” nhưng thực tế trong đề tài nhóm tác giả đã đề cập đến mối tương tác giữa văn hoá và kiến trúc nhằm làm rõ mối quan hệ nhân quả giữa văn hoá và kiến trúc.

4. Kết quả nghiên cứu:

Kết quả nghiên cứu đã khẳng định được:

- Văn hoá là cuội nguồn của kiến trúc: Muốn tạo ra được một nền kiến trúc vừa hiện đại vừa đậm đà bản sắc dân tộc thì phải thấm nhuần nền văn hoá của người sáng tác kiến trúc và phải thông hiểu tư tưởng cốt lõi của các nền văn hoá và nền kiến trúc ở các nước có các điều kiện tự nhiên - khí hậu cũng như những yếu tố kinh tế - xã hội tương tự.

- Kiến trúc cổ truyền của các nước Phương Đông là mạch nguồn tiếp nối của tư tưởng triết học và tôn giáo ở các nước đó.

- Những đặc điểm cơ bản của văn hoá và kiến trúc Phương Đông là do các tác giả đã biết khai thác triệt để các điều kiện tự nhiên - khí hậu cũng như những yếu tố kinh tế - xã hội.

- Những công trình kiến trúc thành công nhất là do các tác giả, ngoài chuyên môn cao ra, họ còn thấm nhuần sâu sắc tư tưởng của nền văn hoá ở đất nước mình và họ còn rất am hiểu các nền văn hoá và kiến trúc của thế giới.

5. Sản phẩm:

- Số học viên cao học và nghiên cứu sinh được đào tạo: Đã có 01 học viên cao học theo hướng này (ảnh hưởng của văn hoá và kiến trúc Ấn Độ đến kiến trúc Champa ở miền Trung Việt Nam) – nhưng giữa chừng lại thay đổi đề tài. Hiện nay đang hướng cho một nghiên cứu sinh đi sâu nghiên cứu để xây dựng một nhánh tri thức khoa học trong lĩnh vực kiến trúc phương Đông.

- Số bài báo đã công bố: **05 bài báo đã đăng trên các tạp chí chuyên ngành trong nước có liên quan đến đề tài nghiên cứu:**

1. Những đặc điểm cơ bản của kiến trúc cổ Ấn Độ.
2. Tổng quan về kiến trúc Nhật Bản.
3. Tổng quan về kiến trúc đương đại Trung Quốc.
4. Quá trình phát triển của kiến trúc hiện đại Ấn Độ.
5. Con đường hiện tại của kiến trúc Đông Nam Á.

6. Hiệu quả, phương thức chuyển giao kết quả nghiên cứu và khả năng áp dụng: kết quả nghiên cứu đã được các tác giả soạn thảo thành giáo trình và sách chuyên khảo:

- Giáo trình: **“Văn hoá và kiến trúc Phương Đông”** để giảng dạy cho học viên trên đại học (các lớp cao học kiến trúc).

- 02 quyển sách chuyên khảo: **“Lịch sử kiến trúc truyền thống Việt Nam”**, **“Kiến trúc và Quy hoạch Hà Nội thời kỳ Pháp thuộc”** với mục đích làm tài liệu tham khảo cho những đối tượng quan tâm đến lịch sử kiến trúc Việt Nam cũng như bổ sung vào bài giảng của các môn học: **“Văn hoá và kiến trúc” – phần văn hoá và kiến trúc Việt Nam và “Lịch sử kiến trúc”**.

Ngày 25 tháng 8 năm 2011

Chủ nhiệm đề tài

Cơ quan chủ trì

Nguyễn Văn Đình

MINISTRY OF EDUCATION AND TRAINING

National university of civil engineering

-----*****-----

INFORMATION ON RESEARCH RESULTS

1. General information:

- Title: "Identifying basic characteristics of oriental culture and architecture.

- Code: **B2009 - 03 - 55**

- Coordinator: *Nguyen Van Dinh*. Email: sendinhru@yahoo.com

Tel: 04. 38696584; Mobile – 0912474529

Implementing institution: *University of Civil Engineering*

Duration: 01.2009 – 12.2010

2. Objective - Research targets:

Identifying basic characteristics of culture and architecture of some countries in the Orient, from which proposing - drafting program, outline and content for a new science department: "the oriental Culture and Architecture.

3. Creativeness and inovativeness:

- For the first time Vietnam has had a subject which studies about: *"Identifying basic characteristics of oriental culture and architecture" on the perspective of planning and architecture.*

- Identifying basic characteristics of the culture in order to understand about the architecture of the oriental countries from which to draw experiencing lessons in establishing architectural identity.

- Called *"identifying basic characteristics of oriental culture and architecture"* but in fact, in the subject authors have mentioned interaction between culture and architecture in order to clarify causal relationship between culture and architecture.

4. Research results:

Research results have been confirmed:

- Culture is source of architecture: To establish a modern architectural background that has strong ethnic identity, we need to instill the culture of the architectural creator and understand core ideas of culture and architecture in the countries with natural - climate conditions as well as corresponding economic - social factors.

- The traditional architecture of the Orient are sources of continuity of philosophical and religious thoughts in these countries.

- The basic characteristics of oriental culture and architecture are by authors completely utilizing natural - climate conditions, as well as economic - social factor.

- The most successful architectural buildings are by authors, in addition to expertise, they also deeply imbue with thoughts of the culture in their countries and they are very knowledgeable about culture and architecture of the world.

5. Products:

• The number of trainees after university and postgraduates for PhD are trained: There was 01 trainee after university who studied under the direction of this subject (*the influence of Indian culture and architecture to architecture of Champa in the middle of Vietnam*) - but halfway changed the subject. Currently 01 postgraduate (for PhD) has been directed researching in depth to establish a branch of scientific knowledge in the field of oriental architecture.

• The number of published articles: 05 articles were published in specialized journals.

1. *The basic characteristics of Indian ancient architecture.*

2. *Overview of Japanese architecture.*

3. *Overview of Chinese contemporary architecture.*

4. *Development process of modern architecture in India.*

5. *Current direction of Southeast Asian architecture*

6. Effects, transfer alternatives of research results and applicability:

Researching results have been edited into curriculum and references:

- Curriculum: **"Oriental culture and architecture"** - to teach students after university (the advanced class in architecture.)

- 02 monographic books: **"The history of traditional architecture of Vietnam"**, **"Architecture and Planning of Hanoi in French colonial period"** with the purpose of reference for those who are interested in the Vietnamese architectural history as well as structures added to the lectures of the courses: **"Culture and architecture"** - the parts culture and architecture of Vietnam" and the **"History of Architecture"**.

May 25th, 2011

Responsible agency

Coordinator

Nguyen Van Dinh

TÊN ĐỀ TÀI:
NHẬN DIỆN NHỮNG ĐẶC ĐIỂM CƠ BẢN
CỦA NỀN VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC PHƯƠNG ĐÔNG

PHẦN A. MỞ ĐẦU

1. Tổng quan tình hình nghiên cứu thuộc lĩnh vực của đề tài:

- Trên thế giới cũng đã có rất nhiều tài liệu bằng các thứ tiếng khác nhau nói về văn hoá và kiến trúc của các nước ở phương Đông. Nhưng những tài liệu đó thường ở dưới dạng phân tán (tản mạn) như giới thiệu các công trình kiến trúc nổi tiếng của các nước ở Phương Đông trong các nghiên cứu về văn hoá, về nhân chủng học, hay trong các nghiên cứu về dân tộc học, chứ chưa có bất kỳ một tài liệu nào theo kiểu tổng hợp được phân tích những đặc thù về điều kiện tự nhiên - khí hậu, thể chế chính trị, xã hội, kinh tế dẫn đến sản sinh ra những đặc điểm cơ bản của nền văn hoá và kiến trúc của các nước ở Phương Đông qua các giai đoạn phát triển của nó. Sau đây là một số tài liệu đáng kể nói về lĩnh vực văn hoá và kiến trúc của các nước ở phương Đông:

- *Beijing Architecture and Design*. Daab, 2008.
- *Comtemporary Japanese architecture 1985-1996*. The Japan Foundation.
Architectural institute of Japan, 1997.
- David và Michiko. *Nghệ thuật kiến trúc Nhật Bản*. NXB Mỹ thuật, 2007.
- Dick Meyhofer. *Comtemporary Japanese architects*. Taschen, Koln, 1994.
- Dương Đắc Dương (chủ biên). *Lịch sử Nhật bản*. NXB Thế giới, 2007.
- Dương Thừa Đức (chủ biên). *Kiến trúc TQ mới - sáng tác và bình luận*.
NXB Đại học Thiên Tân, 2000.
- Đặng Đức Siêu. *Hành trình VH Phương Đông – VH Trung Hoa*.
NXB Lao động, 2005.
- Đặng Huệ Bá. *Lịch sử mỹ thuật châu Á*. NXB Quảng Tây, 2005.
- Đường Đắc Dương. *Cội nguồn VH Trung Hoa*. Hội nhà văn TQ, 1993.
- GA Document Extra 01. *Tadao Ando*. A.D.A. Tokyo, 1995.
- GA Document Extra 05. *Arata Isozaki*. A.D.A. Tokyo, 1996.
- Eiichi Aoki. *Nhật Bản đất nước và con người*.
- El Croquis. *Toyo Ito 1986-1995*. Madrid, 1995.
- Hasan-Uddin Khan. *Comtemporary Asian architects*. Taschen, Koln, 1995.
- Henri Parmentier. *"Caractères généraux de l'architecture chame"*.
Bulletin de l'École française d'Extrême-Orient, 1(1), 1991.
- Henri Stierlin. *Hindu India - From Khajuraho to the Temple City of Madurai*.
Taschen, 2002.

- *History Chinese architecture*. Tsingnua University Press, Beijing, 1990.
- Jean Francois Hubert (2005). *The art of Chămpa*. London, Parkstone Press.
- Kazuo Nishi và Kazuo Hozumi. *What is the Japanese architecture?*
Kodansha Intemation, 1985.

- Kajima institute Publishing. *Arata Isozaki 1985-1991*. SD 9111.
- K. Tange and Associates. *Space Design 9509*. Kajima institute Publishing.
- Kenneth Frampton. *Modern architecture. A Critical history*.

Third Edition: Resived and Enlarged. Thames and Hudson, London, 1997.

- Lâu Khánh Tây. *Kiến trúc Cổ TQ*. NXB Tam Liên Thư Điểm, Bắc Kinh.
- Lưu Đôn Trình (chủ biên). *Lịch sử Kiến trúc Cổ đại T.Quốc*. Viện nghiên cứu khoa học kiến trúc Trung Quốc. NXB Kiến trúc Trung Quốc, Bắc Kinh, 1984.
- Mario Bussagli. *KT phương Đông*. NXB KT công nghiệp TQ – 1999.
- Marian Moffett, Michael Fazio, Lawrence Wodehouse.

A Worrrld History of architecture. Lawrence King, 2003.

- Mary Somers Heidhues. *LS phát triển DNA*. NXB Thông tin, 2007.
- Meher Mc Arthur (Phan Quang Định dịch). *Tìm hiểu Mỹ thuật Phật Giáo*.
NXB Mỹ thuật, 2005.

- Michael Kampen O'Riley. *Những nền mỹ thuật ngoài phương Tây*.
NXB Mỹ thuật, 2005.

- Ngion, Litian Tay. *80 years of Architecture in Malaysia*. PAM 2000.
- Nhiều tác giả. *Myanmar Style, Architecture and Design of Burma*.

Thames and Hudson, 1998.

- Nhiều tác giả. *K.trúc Cổ đại và Cận hiện đại TQ*. NXBDH Thiên Tân, 2000.
- Nhiều tác giả. *South East Asia – A Passage through Time*. Ringier, 2000.
- P.R. Rao. *Indian heritage and Cultural*. NXB Stering, 1989.
- Sherman E.Lee (Trần Văn Huân dịch). *Lịch sử Mỹ thuật Viễn Đông*.

NXB Mỹ thuật, 2007.

- P.R. Rao-Indian Hertage and Culture, NXB Sterling - 1989.
- Viện NC văn hóa Quốc tế - Trường Đại học nữ Chiêu Hòa.

KT phổ cổ Hội An VN. Nhà xuất bản TG, Hà Nội, 2003.

- Ở Việt Nam cũng có một số tài liệu đã xuất bản nêu lên được những khía cạnh cụ thể của văn hoá và kiến trúc ở các nước phương Đông, nhưng cũng chỉ trên quan điểm cục bộ mà chưa có cái nhìn tổng quát hơn về những đặc thù về điều kiện tự nhiên - khí hậu, thể chế chính trị, xã hội, kinh tế dẫn đến sản sinh ra những đặc điểm cơ bản của nền văn hoá và kiến trúc của các nước ở Phương Đông qua các giai đoạn phát triển của nó. Sau đây là một số tài liệu đáng kể của các tác giả

người Việt Nam nói về lĩnh vực văn hoá và kiến trúc của các nước phương Đông:

- . Đào Duy Anh. *Việt Nam văn hoá sử cương*. NXB Văn hoá, Thông tin, 2003.
- . Đặng Thái Hoàng. *Những CTKT nổi tiếng TG*. NXBVH và Thông tin, 1996.
- . Đặng Thái Hoàng. *Các bài Nghiên cứu, Lý luận và Phê bình, Dịch thuật KT*. Tập 1, NXBXD, 2002.
- . Đặng Thái Hoàng. *Các bài Nghiên cứu, Lý luận và Phê bình, Dịch thuật KT*. Tập 2, NXBXD, 2003.
- . Đặng Thái Hoàng. *KT châu Á và TG 1970 – 2010*. NXB XD, 2004.
- . Đặng Thái Hoàng. *Các bài Nghiên cứu, Lý luận và Phê bình, Dịch thuật KT*. Tập 3, NXBXD, 2005.
- . Đinh Trung Kiên. *Tìm hiểu nền VM Đông Nam Á*. NXB Giáo dục, 2007.
- . Đỗ Hậu và các cộng sự. *Mô hình và giải pháp quy hoạch - kiến trúc các vùng sinh thái đặc trưng ở Việt nam*. Đề tài cấp Nhà Nước, 2003.
- . Hồ Liên. *Một hướng tiếp cận VHVN*. NXB Văn hoá và Thông tin, 2008.
- . Lê Hồng Quang. *KT Hiện đại VN, thực trạng và xu thế*. Hà Nội, 2008.
- . Lương Duy Thứ, Phan Thu Hiền, Phan Nhật Chiêu.
Đại cương văn hóa phương Đông. NXB Giáo dục 1996.
- . Lương Ninh (chủ biên). *LSVHTG Cổ – Trung Đại*. NXB Giáo Dục, 2007.
- . Lưu Trọng Hải. *KT với văn hóa và XH*. NXBXD, Hà Nội, 2002.
- . Lưu Trọng Hải. *"KTTP HCM những năm cuối TK.XX - nhìn lại và suy nghĩ"*. Tạp chí KT, Nr.2, 2003.
- . Mai văn Chử (chủ biên). *Giới thiệu văn hóa phương Đông*. NXBHN, 2007.
- . Nguyễn Đăng Sơn. *"Phủ Mỹ Hưng-Một TP trong TP"*. KTVN, 10(86), 2006.
- . Nguyễn Đình Toàn (2002). *KT VN qua các triều đại*. NXBXD.
- . Nguyễn Ngọc Dũng. *"Từ phố Đông đến Thủ Thiêm"*. KTVN, 10(86), 2006.
- . Nguyễn Quốc Hùng, Phan Huy Lê. *Lịch sử Nhật Bản*. NXB Thế giới, 2007.
- . Nguyễn Văn Huyền. *Văn minh Việt Nam*.
- . Nguyễn Cao Luyện. *Từ những mái tranh cổ truyền*. NXB Văn hoá. HN, 1977.
- . Ngô Huy Quỳnh. *Tìm hiểu lịch sử kiến trúc V. Nam*. NXB XD. Hà Nội, 2000.
- . Nguyễn Sỹ Quế. *Q. hoạch XD điểm dân cư nông thôn*. NXBKHK.T.HN, 2009.
- . Nguyễn Khắc Tụng. *Nhà cửa các dân tộc Trung du miền Bắc Việt Nam*. NXBKHK.T. Hà Nội, 1978.
- . Phan Ngọc. *Bản sắc văn hoá Việt Nam*. NXB Văn học, 2002.
- . Phan Ngọc. *Văn hoá V. Nam và cách tiếp cận mới*. NXBVH thông tin, 2005.
- . Phan Ngọc. *Bản sắc VHVN*. NXB Văn hoá và Thông tin, 2001, tr.121)
- . Phạm Văn Trình. *Nhà ở tại các vùng khí hậu V.Nam*. NXBKHK.T. HN, 1991.

- . Phạm Viêm Phương. *TP Hồ Chí Minh*. Nhà xuất bản Trẻ, 2005.
- . Phùng Sơ. *Kiến trúc dân gian nhà Rông của đồng bào các dân tộc Kon Tum*.
TC Kiến trúc Việt Nam, số 2.1995.
- . Sơn Nam (2004). *LS khẩn hoang miền Nam*. TP Hồ Chí Minh, NXB Trẻ.
- . Trần Bá Việt. *Đền tháp Chămpa - Bí ẩn XD*. NXBXD, Hà Nội, 2007.
- . Trịnh Cao Tường. *KT cổ VN từ cái nhìn khảo cổ học*. HN, NXBXD, 2007.
- . Trường Chinh. *Đề cương Văn hoá Việt Nam*
- . Trần Cừ. *Cơ cấu tổ chức làng Việt cổ Bắc Bộ*. Viện Đông Nam Á. HN, 1984.
- . Trịnh Hoài Đức. *Gia định thành thông chí*. NXB Tổng hợp ĐN, 2004.
- . Trần Kỳ Phương. "Góp phần tìm hiểu về nền VM của vương quốc cổ Chămpa tại miền Trung Việt Nam". Tạp chí NC và Phát Triển. Sở Khoa học, Công nghệ và Môi Trường Thừa Thiên-Huế, Nr.3-4(37-38), 2002.
- . Trần Kỳ Phương. "Phế tích Chămpa, khảo luận về KT đền tháp". Tạp chí NC và Phát triển. Sở KHCN và Môi trường Thừa Thiên-Huế 1(35): 75-88, 2002.
- . Trần Kỳ Phương. *Bước đầu xác định danh hiệu các tiểu vương quốc thuộc miền bắc vương quốc cổ Chiêm Thành (Chămpa) tại miền Trung VN khoảng giữa TK.XI-XV*. Hội thảo quốc tế VN học lần thứ II, TP Hồ Chí Minh, 2004.
- . Trần Ngọc Thêm. *Tìm hiểu về bản sắc Văn hóa VN*. NXB TP HCM, 2001.
- . Trần Quốc vượng. *VHVN-tìm tòi và suy ngẫm*. NXB VH, Thông tin, (2003)
- . Võ Văn Diệp. *Nhà ở nông thôn Nam B*. NXB Thành phố HCM, 1984.
- . Vũ Khiêu (chủ biên). *Văn hoá VN-xã hội và con người*. NXBKHXH, 2000.

2. Tính cấp thiết của đề tài:

Nghiên cứu văn hoá trong đó có kiến trúc và thiết kế kiến trúc không thể tách rời khỏi bản sắc văn hoá và truyền thống kiến trúc của bất cứ một dân tộc nào và những ảnh hưởng của các nền văn hoá và kiến trúc tương đồng trên nhiều khía cạnh của cuộc sống xã hội. Đối với các nhà chuyên môn – *các nhà nghiên cứu về văn hoá và kiến trúc cũng như các nhà thiết kế kiến trúc* - thì việc hiểu biết về văn hoá nói chung, nhất là về nền kiến trúc của các dân tộc láng giềng vừa là nhu cầu hưởng thụ văn hoá, lại vừa là yếu tố quan trọng để có thể hiểu được những mạnh nguồn sinh ra các nền văn hoá và các nền kiến trúc đó. Từ đó, giúp cho các nhà nghiên cứu về văn hoá và kiến trúc cũng như các nhà thiết kế kiến trúc của chúng ta bảo tồn và phát huy được những giá trị của nền văn hoá và kiến trúc nước nhà trong các tác phẩm của mình, cũng như học hỏi những bài học quý giá của các nước có điều kiện tự nhiên - khí hậu, kinh tế - xã hội tương đồng ở nước ta!

Để góp phần xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, kế thừa phát huy các giá trị của di sản kiến trúc có bản sắc riêng của cha ông để lại thì các

thế hệ sau này có quyền và phải được tìm hiểu - học hỏi những cái được và chưa được cũng như những mối tương tác qua lại giữa những yếu tố (*tự nhiên - khí hậu, chính trị, kinh tế - xã hội, văn hoá,...*) cũng như những ảnh hưởng của các nền văn hoá và kiến trúc khác nhau trong khu vực,...

Học để biết về “người”, nhìn lại mình rồi để tìm ra “đường đi” hợp lý và để không đánh mất đi bản sắc riêng của dân tộc. Điều này càng có ý nghĩa trong thời đại của giao lưu và hoà nhập như hiện nay.

Chính vì vậy mà đề tài: “*Nhận diện những đặc điểm cơ bản của văn hoá và kiến trúc phương Đông*” là một hướng đi trong chuỗi những đề tài cần phải được nghiên cứu về văn hoá và kiến trúc phương Đông.

3. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài:

Nhận diện những đặc điểm cơ bản của văn hoá và kiến trúc của một số nước thuộc Phương Đông để từ đó đề xuất - soạn thảo chương trình, đề cương và nội dung cho một bộ môn khoa học mới: “ Văn hoá và kiến trúc phương Đông”.

4. Cách tiếp cận, phương pháp nghiên cứu, phạm vi nghiên cứu:

- Cách tiếp cận, phương pháp nghiên cứu:

Đề tài được nghiên cứu bằng phương pháp thông thường: thu thập tài liệu, phân tích - so sánh và chỉnh lý các tài liệu,...để có được những tài liệu hữu ích cho việc soạn thảo chương trình, đề cương và nội dung nghiên cứu

5. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của đề tài:

- Đối tượng nghiên cứu: *Văn hoá và kiến trúc của các nước ở Phương Đông*

- Phạm vi nghiên cứu: *Nhận diện những đặc điểm cơ bản của văn hoá và kiến trúc Phương Đông qua các giai đoạn phát triển – từ cổ đại đến đương đại.*

6. Nội dung nghiên cứu:

Các nội dung, công việc thực hiện chủ yếu trong đề tài nghiên cứu này như sau:

- Thu thập, phân loại, đánh giá tài liệu về nền văn hoá và kiến trúc của các nước phương Đông.

- Phân tích, đánh giá những yếu tố cơ bản ảnh hưởng qua lại giữa các nền văn hoá và kiến trúc của các nước phương Đông.

- Phân tích và đánh giá tổng quan về quá trình phát triển của nền kiến trúc ở các nước phương Đông.

- Phân tích, đánh giá những đặc điểm cơ bản của nền kiến trúc cổ truyền ở các nước phương Đông.

- Phân tích, đánh giá những đặc điểm cơ bản của nền kiến trúc hiện đại và đương đại ở các nước phương Đông.

- Xác định ý nghĩa và soạn thảo chi tiết chương trình, đề cương và nội dung của bộ môn khoa học mới: “Văn hoá và kiến trúc phương Đông”

PHẦN B. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

CHƯƠNG 1. VĂN HÓA VÀ KIẾN TRÚC ÁN ĐỘ

*** Nội dung nghiên cứu chính của chương:**

Trong chương 1 của công trình nghiên cứu khoa học này là nhóm tác giả đã nhận diện và phân tích những yếu tố chính về tự nhiên - khí hậu cũng như hoàn cảnh xã hội - kinh tế - văn hoá tác động đến bối cảnh ra đời của nền kiến trúc cổ truyền và những yếu tố cơ bản ảnh hưởng tạo ra nền kiến trúc hiện đại và đương đại của đất nước Ấn Độ. Trong chương 1 này dành một phần đáng kể để phân tích về Tôn giáo và tư tưởng của Ấn Độ (mục 1.1.2).

*** Các kết quả nghiên cứu đạt được:** Đã nhận diện tương đối đầy đủ những yếu tố tác động đến bối cảnh ra đời của nền văn hoá và kiến trúc cổ truyền thống, cũng như nền văn hoá và kiến trúc hiện đại và đương đại của Ấn Độ. Cụ thể những yếu tố cơ bản đó là:

- Văn hoá và tư tưởng Ấn Độ:

- + Khái lược Lịch sử và văn hoá Ấn Độ;
- + Tôn giáo và tư tưởng Ấn Độ;
- + Văn học và nghệ thuật Ấn Độ.

- Kiến trúc Ấn Độ:

Trong quá trình nghiên cứu nhóm tác giả đã cố gắng nhận diện được tương đối đầy đủ những đặc điểm cơ bản của nền kiến trúc Ấn Độ từ thời cổ đại đến thời đương đại. Cụ thể như sau:

- + Kiến trúc cổ đại và trung thế kỷ Ấn Độ;
- + Đặc điểm kiến trúc truyền thống Ấn Độ;
- + Quá trình phát triển và đặc điểm của kiến trúc hiện đại Ấn Độ;
- + Các tác giả và tác phẩm chủ yếu của nền KT Hiện đại và Đương đại ẤĐ.

*** Đánh giá về các kết quả nghiên cứu:**

Những kết quả nghiên cứu đạt được là nhờ trên những tài liệu đáng tin cậy ở trong và ngoài nước - tài liệu về lịch sử văn hoá và lịch sử kiến trúc Ấn Độ của những tác giả nổi tiếng ở trong và ở ngoài nước (xem phần danh mục các tài liệu tham khảo).

*** Ý nghĩa của các kết quả nghiên cứu:**

Kết quả nghiên cứu đã chỉ ra một cách rõ ràng hoàn cảnh tự nhiên - xã hội - văn hoá tác động đến bối cảnh ra đời của nền kiến trúc cổ truyền và những yếu tố ảnh hưởng tạo ra nền kiến trúc hiện đại và đương đại của đất nước Ấn Độ (trong đó đặc biệt nhấn mạnh hệ tư tưởng và tôn giáo của Ấn Độ). Dựa trên những phân tích này mà có thể hiểu được tại sao nền kiến trúc của đất nước Ấn Độ lại có

những thành công (mà đặc biệt là nền kiến trúc cổ truyền) hay còn những bất cập cần thay đổi (nền kiến trúc hiện đại và đương đại của đất nước này).

CHƯƠNG 2. VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC TRUNG QUỐC

• Nội dung nghiên cứu chính của chương:

Trong chương 2 đã đi sâu phân tích và nhận diện các quá trình và những điều kiện cơ bản hình thành nên nền văn hoá và nền kiến trúc truyền thống, cũng như nền kiến trúc hiện đại và đương đại của Trung Quốc qua các giai đoạn phát triển. Cụ thể bao gồm những điều kiện cơ bản sau đây:

- *Nền văn hoá Trung Quốc (trong đó nêu rõ những đặc điểm cơ bản về đất nước và con người);*

- *Các thành tựu của văn hoá truyền thống Trung Quốc;*

- *Tín ngưỡng, lễ nghi, tập tục và tôn giáo;*

- *Thành tựu về Nghệ thuật của Trung Quốc (Nghệ thuật viết chữ đẹp - Thư pháp, Nghệ thuật Tập kỹ, Ca hát dân gian, Đào khí, Đồ dùng Lễ nghi,...);*

Trong quá trình nghiên cứu nhóm tác giả đã cố gắng nhận diện được tương đối đầy đủ những đặc điểm cơ bản của nền kiến trúc Trung Quốc từ thời cổ đại đến thời đương đại. Cụ thể như sau:

- *Nhập môn về kiến trúc cổ đại Trung Quốc (đã nêu bật được các thành phần kiến trúc và các thể loại kiến trúc tiêu biểu của Trung Quốc như: Cung, Điện, Khuyết, Lầu, Các, Hiên, Đường, Đài, Tạ, Lang, Đình, Đàn, Kinh, Tháp, Cầu, Lầu môn, Cột biểu,...).*

- *Loại hình kiến trúc truyền thống Trung Quốc và các tác phẩm tiêu biểu (Quy hoạch đô thị; Kiến trúc cung đình: Cung điện, Đàn miếu, Lăng mộ; Kiến trúc tôn giáo: Chùa chiền, Tháp Phật, Kiến trúc ngầm trong đá, Đạo quan và Thanh Trấn Tự; Nghệ thuật hoa viên; Kiến trúc nhà ở dân gian).*

Một phần quan trọng cần phải đề cập đến là các tác giả của đề tài nghiên cứu khoa học này đã đưa ra được những nhận diện, phân tích và đánh giá chung về quá trình phát triển của nền kiến trúc hiện đại và đương đại của đất nước Trung Quốc rất giàu bản sắc và hết sức phong phú. Cụ thể, trong chương 2 này dành một phần đáng kể để xem xét những công trình kiến trúc tiêu biểu của một số thành phố lớn ở Trung Quốc sau đây:

- *Kiến trúc Bắc Kinh;*

- *Đô thị và kiến trúc Thượng Hải;*

- *Đô thị và kiến trúc Quảng Châu;*

- *Kiến trúc Hồng Kông;*

- *Kiến trúc Macao;*

- Tổng quan về kiến trúc hiện đại Trung Quốc;
- Tổng quan về kiến trúc đương đại Trung Quốc.

*** Đánh giá về các kết quả nghiên cứu:**

Những kết quả nghiên cứu đạt được có thể kể ra đây là nhóm tác giả đã nhận diện được các quá trình và những điều kiện cũng như những yếu tố cơ bản tạo nên nền kiến trúc truyền thống Trung Quốc qua các giai đoạn phát triển. Cũng như đã đánh giá một cách khái quát về quá trình phát triển của nền kiến trúc Trung Quốc lâu đời và phong phú. Mà đóng góp quan trọng của nhóm tác giả là đã chỉ ra được một số vấn đề về phân kỳ lịch sử và phân loại học trong nền kiến trúc Trung Quốc - từ cổ đại, hiện đại đến đương đại dựa trên các đặc điểm cơ bản của những vấn đề quy hoạch cũng như của tất cả các thể loại công trình trong nền kiến trúc của đất nước Trung Quốc vĩ đại.

*** Ý nghĩa của các kết quả nghiên cứu:**

Kết quả nghiên cứu đã nêu lên được những đặc điểm cơ bản của nền văn hoá và kiến trúc Trung Quốc lâu đời và phong phú. Đặc biệt là nhóm tác giả của đề tài này đã đề cập một cách khá thuyết phục về một số vấn đề về phân kỳ lịch sử và phân loại học trong nền kiến trúc Trung Quốc - từ cổ đại đến đương đại. Điều này không hề đơn giản, bởi vì chỉ có hiểu được một cách sâu sắc về những đặc điểm cơ bản của nền kiến trúc Trung Quốc và những yếu tố tạo nên bản sắc của nền kiến trúc đó thì mới có khả năng chỉ ra được cách phân loại và mới có khả năng đặt ra được một số vấn đề về phân kỳ lịch sử của nền kiến trúc đa sắc tộc như của đất nước Trung Quốc vĩ đại.

CHƯƠNG 3. VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC NHẬT BẢN

*** Nội dung nghiên cứu chính của chương:**

Trong chương 3 này nhiệm vụ chủ yếu của đề tài nghiên cứu khoa học này là nhận diện những đặc trưng cơ bản của nền văn hoá và kiến trúc từ cổ truyền đến thời hiện đại và đương đại Nhật Bản.

Về văn hoá, nội dung nghiên cứu cụ thể là:

- Khái lược về nền văn hoá Nhật Bản.

- Còn về kiến trúc thì nội dung nghiên cứu chính là đề cập đến hầu hết các thể loại công trình kiến trúc nổi tiếng trong tất cả những vùng miền khác nhau trên cả nước Nhật với những đặc trưng riêng của từng vùng miền. Ngoài ra, còn nghiên cứu về tư tưởng và các tác phẩm nổi tiếng của các kiến trúc sư lớn trên đất nước "Mặt trời mọc". Cụ thể như sau:

- + Lược khảo quá trình phát triển của kiến trúc Nhật Bản;
- + Kiến trúc truyền thống Nhật Bản ở Kyoto và Nara;

- + *Thực thể đô thị và kiến trúc Tokyo;*
- + *Kiến trúc đương đại Osaka;*
- + *Các kiến trúc sư nổi tiếng thời hiện đại và đương đại của Nhật Bản.*

*** Đánh giá về các kết quả nghiên cứu:**

Do tính đa dạng của nền văn hoá và nền kiến trúc (kiến trúc truyền thống cũng như kiến trúc hiện đại và đương đại) của Nhật Bản nên việc nhận diện những đặc trưng của nền văn hoá và nền kiến trúc Nhật Bản là một việc làm hết sức khó khăn, nhưng nhóm tác giả đã cố gắng đưa ra những ý kiến riêng của mình. Nhóm tác giả đã đạt được những kết quả sau đây:

Theo chủ quan của nhóm tác giả thì kết quả nghiên cứu đã phân tích tương đối đầy đủ những đặc điểm (bản sắc) cơ bản của nền văn hoá và nền kiến trúc ở tất cả các thể loại công trình tiêu biểu (từ các công trình nhà ở đến các công trình tôn giáo tín ngưỡng cũng như các công trình phúc lợi công cộng) trong tất cả các vùng miền chính của đất nước Nhật Bản với những đặc trưng văn hoá riêng của các vùng miền đó.

*** Ý nghĩa của các kết quả nghiên cứu:**

Nhóm tác giả đã chỉ ra được những đặc trưng hay bản sắc của nền văn hoá và kiến trúc từ truyền thống đến hiện đại và đương đại trong một số thành phố lớn của đất nước Nhật Bản (những đặc trưng hay bản sắc của mọi thể loại văn hoá và công trình kiến trúc tiêu biểu). Điều này có thể góp một phần nhỏ bé vào việc định hướng cho công tác học tập và tiếp thu những thành tựu văn hoá và kiến trúc vĩ đại của đất nước Nhật Bản. Từ đó, góp phần xác định chiến lược phát triển của nền văn hoá và kiến trúc đậm đà bản sắc dân tộc ở từng vùng miền khác nhau của đất nước chúng ta với những đặc trưng riêng về tự nhiên - khí hậu, lịch sử, văn hoá và kinh tế - xã hội,...của nước nhà.

CHƯƠNG 4. VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC ĐÔNG NAM Á

*** Nội dung nghiên cứu chính của chương:**

Trong chương 4 này nhóm tác giả đã tìm tòi những nguyên có tạo ra bản sắc của nền văn hoá và kiến trúc của các nước ở Đông Nam Á. Đó là:

1. *Khái quát về Lịch sử và Văn hoá Đông Nam Á (từ thời Tiền sử đến Đông Nam Á hiện tại).*
2. *Con đường hiện tại của kiến trúc Đông Nam Á (Khái quát một số nét về kiến trúc truyền thống của một số nước Đông Nam Á, Những hướng đi hiện tại của các nước Đông Nam Á).*
3. *Kiến trúc sinh thái và những tiếp cận của Ken Yeang.*
4. *William Lim – gương mặt tiêu biểu của kiến trúc Singapore và Đông Nam Á.*

*** Đánh giá về các kết quả nghiên cứu:**

Từ xưa đến ngày nay, người ta hay bàn luận về bản sắc của nền kiến trúc Việt Nam, nhưng cũng ít người chỉ ra được các yếu tố hay điều kiện gì tạo ra bản sắc của nền văn hoá và kiến trúc ở các nước Đông Nam Á trong từng giai đoạn phát triển của chúng. Nhiệm vụ chính của nội dung trong chương 4 này là nhóm tác giả cũng đi tìm căn nguyên tạo nên bản sắc của nền văn hóa và nền kiến trúc ở các nước Đông Nam Á. Và kết quả nghiên cứu đã chỉ ra một cách rõ ràng rằng: *Những đặc điểm của nền văn hóa và nền kiến trúc ở các nước Đông Nam Á là do khai thác triệt để các yếu tố tự nhiên - khí hậu, kinh tế - xã hội; đặc biệt là khai thác tính nhân văn của chính những nền văn hoá lâu đời ở các nước đó.* Nhóm tác giả đã cố gắng tổng kết những tư tưởng của các kiến trúc sư lớn ở các nước Đông Nam Á. Điều đó góp phần tìm hiểu và học hỏi những thành công của các công trình được xây dựng và việc tạo ra được bản sắc kiến trúc độc đáo.

*** Ý nghĩa của các kết quả nghiên cứu:**

Nhóm tác giả đã cố gắng làm rõ những nguyên do tạo nên bản sắc độc đáo của nền văn hoá và nền kiến trúc ở các nước Đông Nam Á. Những yếu tố đó đã được liệt kê cụ thể trong nội dung nghiên cứu của chương 4 này. Việc làm rõ những nguyên do tạo nên bản sắc độc đáo của nền văn hoá và nền kiến trúc ở các nước Đông Nam Á đã góp một tiếng nói quan trọng để rút ra bài học và kinh nghiệm từ các nước này trong tạo dựng bản sắc của nền văn hoá và nền kiến trúc của đất nước chúng ta.

CHƯƠNG 5. VĂN HOÁ VÀ KIẾN TRÚC VIỆT NAM

• Nội dung nghiên cứu chính của chương:

Trong chương 4 này nhóm tác giả đã tìm tòi những nguyên có tạo ra bản sắc của nền văn hoá và kiến trúc của Việt Nam. Đó là:

1. *Một số vấn đề về văn hoá Việt Nam (Một vài nghiên cứu điển hình về văn hoá Việt Nam; Tiến trình phát triển của văn hoá Việt Nam).*
2. *Nhìn lại quá trình phát triển của nền kiến trúc Việt Nam lâu đời và phong phú - một số vấn đề về phân kỳ lịch sử và phân loại học trong kiến trúc Việt Nam (kiến trúc thời kỳ dựng nước và giữ nước, kiến trúc thời kỳ đấu tranh giải phóng dân tộc, xây dựng và bảo vệ quốc gia phong kiến độc lập,...).*
3. *Một số công trình kiến trúc tiêu biểu của Hà Nội và vùng phụ cận.*
4. *Kiến trúc cung đình và những lăng mộ ở Huế.*
5. *Kiến trúc Hội An và Mỹ Sơn.*
6. *Tư tưởng và tác phẩm của các kiến trúc Việt Nam thế hệ thứ nhất.*
7. *Kiến trúc Việt Nam đương đại trên nền cảnh của kiến trúc thế giới.*

8. Ba trăm năm kiến trúc Sài Gòn – thành phố Hồ Chí Minh.

9. Nhận xét chung về nền kiến trúc đương đại Việt Nam (Một số xu hướng tìm tòi sáng tạo chính: Khai thác giá trị truyền thống của kiến trúc dân tộc, khai thác hình thức kiến trúc nước ngoài, đặc điểm của nền Kiến trúc đương đại Việt Nam; Những yếu kém và trở ngại cần được chỉ ra để khắc phục, ...).

*** Đánh giá về các kết quả nghiên cứu:**

Từ xưa đến ngày nay, người ta hay bàn luận về bản sắc của nền văn hoá và nền kiến trúc Việt Nam, nhưng cũng ít người chỉ ra được những yếu tố hay điều kiện nào có thể tạo ra được bản sắc của nền văn hoá và nền kiến trúc nước nhà trong từng giai đoạn phát triển của chúng. Nhiệm vụ chính của nội dung nghiên cứu trong chương 5 này là nhóm tác giả cũng đi tìm căn nguyên tạo nên những đặc điểm hay bản sắc của nền văn hoá và nền kiến trúc nước nhà. Và kết quả nghiên cứu đã chỉ ra một cách rõ ràng rằng: *Những đặc điểm hay bản sắc của nền văn hoá và nền kiến trúc nước nhà là do tính nhân văn của chính nền văn hoá và nền kiến trúc của nước nhà.* Những đặc điểm hay bản sắc của nền văn hoá và nền kiến trúc truyền thống của nước nhà là nhờ chúng được tạo dựng nên bằng chính sức lực và trí tuệ của các chủ nhân (những người trực tiếp hưởng thụ hay sử dụng chúng). Điều này có được thông qua trải nghiệm cuộc sống cũng như kinh nghiệm ăn, ở, sinh hoạt ngàn đời của cha ông để lại cũng như sự tôn trọng môi trường xung quanh. Nói cách khác các công trình kiến trúc được xây dựng phải đáp ứng được những nhu cầu của con người nhưng nhất thiết phải phù hợp với các điều kiện của môi trường: *môi trường kinh tế - xã hội, môi trường tự nhiên - khí hậu,...* Tất cả những yếu tố này đã được phân tích kỹ trong chương 5 này. Như vậy là nhóm nghiên cứu đã cố gắng chỉ ra được những nguyên do tạo nên bản sắc độc đáo trong nền kiến trúc truyền thống của đất nước chúng ta.

Nền kiến trúc đương đại Việt Nam đang trên đường đổi mới để hội nhập với thế giới. Đó vừa là ưu điểm vừa là thách thức. Ưu điểm là chúng ta có thể học hỏi được nhiều điều hay lẽ phải của thế giới, còn thách thức là có sự du nhập không chọn lọc của các yếu tố ngoại. Chính vì vậy mà nhóm tác giả đã cố gắng tìm ra những ẩn số trong đặc điểm của nền kiến trúc đương đại Việt Nam (đây chính là kết quả nghiên cứu mà nhóm tác giả đã cố gắng đạt được). Từ đó phân tích và chỉ rõ những cái được và cái chưa được, để rút ra các bài học cho hướng đi tiếp theo của nền kiến trúc nước nhà.

*** Ý nghĩa của các kết quả nghiên cứu:**

Nhóm tác giả đã cố gắng làm rõ những nguyên nhân tạo nên bản sắc độc đáo của nền kiến trúc truyền thống của nước nhà. Những yếu tố đó đã được liệt kê cụ thể trong nội dung nghiên cứu của chương này. Việc làm rõ những nguyên do tạo

nên bản sắc độc đáo của nền kiến trúc truyền thống Việt Nam đã góp một tiếng nói quan trọng để rút ra bài học và kinh nghiệm trong tạo dựng bản sắc dân tộc của nền kiến trúc đương đại của đất nước chúng ta.

Kết quả nghiên cứu của chương 5 này đã làm rõ được những đặc trưng của nền kiến trúc Việt Nam đương đại trên nền cảnh kiến trúc thế giới và những nhận xét chung về nền kiến trúc đương đại Việt Nam. Đó là tiền đề vô cùng quan trọng để chúng ta tìm ra lối đi riêng cho mình. Đó cũng là những gợi ý tốt cho các nhà chuyên môn thực thi nhiệm vụ cao cả - sáng tác kiến trúc, sao cho nền kiến trúc của nước nhà đạt được mục tiêu vừa hiện đại vừa đậm đà bản sắc dân tộc.

PHẦN C. KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

*** KẾT LUẬN**

- Văn hoá là cuội nguồn của kiến trúc, tìm hiểu và nghiên cứu về văn hoá ở các nước Phương Đông tức là để góp phần tiếp cận chính xác hơn sự hiểu biết về các nền kiến trúc đó.

- Kiến trúc là sự phản ánh rõ ràng và cụ thể nhất chiều sâu văn hoá của mỗi nước và chiều sâu văn hoá của các kiến trúc sư sáng tác.

- Nền văn hoá của mỗi nước ở Phương Đông đều có những đặc thù riêng của mình, nhưng sự tương đồng trong các yếu tố văn hoá giữa các nước luôn luôn tồn tại và phát triển nhờ sự giao lưu.

- Nền kiến trúc của mỗi nước ở Phương Đông đều có những đặc thù riêng của mình, nhưng chúng ta có thể học được và khai thác những tư tưởng lớn của các kiến trúc sư lớn ở các nước này trong tạo dựng bản sắc riêng do có nhiều yếu tố văn hoá tương đồng.

- Bản sắc kiến trúc được tạo dựng trên cơ sở của nền tảng văn hoá, điều kiện tự nhiên - khí hậu và các yếu tố kinh tế - xã hội. Những kiến trúc sư lớn và các công trình kiến trúc thành công của họ ở các nước Phương Đông đều dựa trên sự khai thác triệt để những yếu tố đặc trưng này.

- Đặc điểm cơ bản của nền văn hoá ở các nước Phương Đông là tiếp thu những tinh hoa văn hoá của các nước khác nhau trên thế giới để tiếp thêm sức sống và tự làm mới mình.

- Đặc điểm cơ bản của kiến trúc ở các nước Phương Đông là vừa khai thác được bản sắc của nền kiến trúc truyền thống lại tiếp thu một cách sáng tạo những thành tựu của nền kiến trúc tiên tiến trên thế giới.

- Trong một số trường hợp, nguyên nhân của sự thiếu bản sắc trong kiến trúc chính là kiến thức về văn hoá của người thiết kế chưa được sâu sắc (ví dụ như nền kiến trúc hiện đại của Việt Nam chúng ta).

*** KIẾN NGHỊ**

- Cần đi sâu nghiên cứu kỹ về văn hoá và sự tương đồng trong các yếu tố văn hoá giữa các nước ở Phương Đông để từ đó hiểu được họ thì mới khai thác được những “tiềm năng” kiến trúc của họ.

- Cần phải đưa môn học “văn hoá và kiến trúc” vào giảng dạy ở cấp đại học cho sinh viên ngành quy hoạch và kiến trúc bởi yếu tố góp phần tạo nên bản sắc kiến trúc là sự hiểu biết sâu sắc về văn hoá, nhưng hiện nay ở các trường đại học có đào tạo các chuyên ngành quy hoạch và kiến trúc lại đang thiếu môn học hết sức quan trọng này.

- Cần phải có những nghiên cứu sâu sắc hơn về mối quan hệ nhân - quả giữa văn hoá và kiến trúc.

- Cần phải có những nghiên cứu sâu sắc hơn để xác định được những yếu tố văn hoá nào tác động mạnh đến việc tạo dựng nền kiến trúc của một đất nước nói chung và các công trình kiến trúc cụ thể nói riêng.

- Cần tiếp tục nghiên cứu những công trình kiến trúc thành công ở các nước Phương Đông để tìm ra các yếu tố văn hoá hàm chứa trong đó nhằm mục đích làm sáng tỏ bài học về cách vận dụng các yếu tố văn hoá trong sáng tác kiến trúc.

E. PHỤ LỤC

03 QUYỀN SÁCH:

- VĂN HÓA VÀ KIẾN TRÚC PHƯƠNG ĐÔNG;
- LỊCH SỬ KIẾN TRÚC TRUYỀN THỐNG VIỆT NAM;
- KIẾN TRÚC VÀ QUY HOẠCH HÀ NỘI THỜI PHÁP THUỘC.

05 BÀI BÁO:

- CON ĐƯỜNG HIỆN TẠI CỦA KIẾN TRÚC ĐÔNG NAM Á;
- QUÁ TRÌNH PHÁT TRIỂN CỦA KIẾN TRÚC HIỆN ĐẠI ÁN ĐỘ;
- TỔNG QUAN VỀ KIẾN TRÚC ĐƯƠNG ĐẠI TRUNG QUỐC;
- TỔNG QUAN VỀ KIẾN TRÚC ĐƯƠNG ĐẠI NHẬT BẢN;
- ĐẶC ĐIỂM CỦA KIẾN TRÚC TRUYỀN THỐNG ÁN ĐỘ.

F. BẢN SAO THUYẾT MINH DẪN TÀI ĐÃ ĐƯỢC PHÊ DUYỆT

THƯ VIỆN TRƯỜNG ĐHXD

DT00018